

Wessely Gábor

Szövegszövet

Szavakból szőtt korkrónika

Egyszínű füzetek

28.

acélkék

2 0 2 5

Wessely Gábor: Szövegszöveg

Borító: Weisz Tibor

Illusztráció: Szatmári Juhos László

Sokszorosítás: Alto Nyomda, Székesfehérvár

©Wessely Gábor, 2025

ISBN 978-615-6900-00-5

Támogatók

Kólya József (TAM-BAU Kft.)

Szente Károly (Meridián Kft.)

Werner Jenő (EURO Fuvar Bt.)

*Köszönet azoknak is, akik előfizetőkként támogatták
a kötet megjelenését.*

*Ki készíthetne hiteles tudósítást a máról,
ha nem mi, akik benne élünk?*

Előszó

A tudósok azon dolgoznak, hogy leírják a világ működését számokkal, egyetlen képlettel. Az írók azon munkálkodnak, hogy leírják a világ működését betűkkel, sokféleképpen. Színes a világ és változó. Sok a nézőpont, az értelmezési mód és a közlésforma.

Egy nézőpont, értelmezési mód és közlésforma az enyém. A Szövegszövet című írásban igyekeztem átfogóan ábrázolni a mát, a 21. század hajnalát, a kor jellemzőit: történeket, gondolatokat, érzelmeket, indulatokat, véleményeket, ellenvéleményeket, poénokat. Ez a kötet törzsanyaga. Sajátos küllemű, prózai és verses elemeket egyaránt tartalmazó munka. Évtizedeken át dolgoztam újságíróként, sokat publikáltam, volt alapanyagom (szövíőszálam) bőven a szöttes elkészítéséhez. Úgyhogy csak annyi feladatom maradt, hogy mindebből egy korhű, színes – nem egyhangú, de nem is giccses – szövegszövetet állítsak elő, némi fonalpótlással, és némi mintázattal, ami a vers.

Ezt a törzsanyagot kiegészítettem még néhány fejezettel, melyekben kisprózákat adok közre. Próbálom úgy bemutatni az ezredfordulós korjelenségeket – internet, okoseszközök, mesterséges intelligencia térhódítása, migráció, klímaváltozás, koronavírus-járvány, ukrainai háború, szakralitás, múltba révedés és jövővizionálás –, hogy a részletek (szálak, glosszák, prózamorzások) önállóan is éljenek, de az összkép több legyen, mint az alkotóelemek összessége. Mint ahogy az ember is több, mint a szervei, csontjai, izmai, sejtjei egésze. A többletet

ott a lélek adja, míg itt – e könyvnél – a tollforgatói eszközök bevetésével képződik.

*

Meggyőződése, hogy hitelesen írni csak megélt dolgokról lehet. Az újságcikkek, tanulmányok, úti beszámolók és más olvasmányélmények alapján születő könyvek olyanok, mint a művirágok. Nincs illatuk. Fontos a fantázia, de még fontosabb a tapasztalat. Ott kell lenni! Vidéken, a fővárosban, a jégmezőn, a sivatagban, a dzsungelben. Amiről szól a mű. A Szíriuszon persze nem. Az az a hely, melynek megismeréséhez elég a képzelőerő.

*

Könyvtárosok mondják: nagyon népszerűek a romantikus regények, főleg a nők körében. Több száz oldalnyi betűtengeren is végiggyönyörködik magukat. A férfiak inkább krimi és sci-fi-t olvasnak. Ők is hajlandóak nagy mennyiséget fogyasztani, vaskos köteteket kikölsönözve. Én olvasóként és íróként is a tagoltságot szeretem. A sokféleséget. A rövid fejezeteket, a közbevetett párbeszédet, beszúrást, lábjegyzetet. Felgyorsult világunkat ez jellemzi. A változatosság, a sokszínűség, a nagy poénsűrűség.

*

A sodronying is tekinthető egyfajta szövetnek. Acélszálak alkotják, melyeknek külön-külön is van markáns megjelenésük, tartásuk. Ezért választottam az Egyszínű füzetek sorozatom 28. kötetének borítójához az acélkék kísérő színt. Külön-külön is stabilan megálló írások találhatók benne.

Wessely Gábor
szószövő

Metaverzum

Modern korok jönnek-mennek

*A mai csúcstechnika holnap olyan mosolyra készítő
ósdiság lesz, mint most a filmes fényképezőgép, a léghajó
és a néprádió. Az ezredforduló táján, az okoseszközök
térhódításakor kezdett beszivárogni a mindennapokba a
mesterséges intelligencia. Ma még meglepő, hogy mire
képes. Holnap már a gyerekeink, unokáink játszadoznak
vele.*

Metaverzum

Már az univerzumnak is van virtuális megfelelője: a metaverzum. Illetve még nincs kész; most alakul. Mint ahogy az univerzum sincs kész. Állandó változás jellemzi ezt is, azt is. Szereplők jönnek-mennek, történések kerülnek az érdeklődés középpontjába, s zuhannak a feledés mélyére.

Az univerzum 13,8 milliárd éves, a metaverzum mindössze tízesztendős múltra tekint vissza, a Second Life nevű internetes játék elterjedésének köszönhetően. A tévében beszélgettek róla néhányan, köztük olyanok, akik már egy évtizede élnek a virtuális világban. Az avatárjuk teszi a dolgát, más játékosok avatárjaival lép kapcsolatba, dolgozik, bulizik, játszik, üzletet köt velük. Állítólag, aki hosszú ideig marad játékban, az evilági létében is érzékelhető metamorfózison megy át.

S mindezzel semmi, mondják a fejlesztők, mert jön a Sensor, az új program, mely már a testbeszédet is érzékeli. Nem billentyűzet és joystick segítségével vezérlem az avatáromat, hanem kéz- és fejmozdulatokkal. Jár a szája, dumál, ha dumálok. A Second Life-felhasználók közül néhányan már átigazoltak a Sensorhoz, segíteni a részletek kidolgozását. Azt mondják: hamarosan ellenállhatatlan lesz az online világ.

A programozók még óvatoskodnak. Szerintük a kvantumszámítógépek elterjedésével lesz csak igazán élvezhető a játék, de akkor annyira, hogy mindenki, mindig benne akar lenni. Egyelőre „csak” 48,5 millió regisztrált felhasználó mozog a metaverzumban.

Lélek a gépben

Lélek a gépben. Ennek megoldásán dolgoznak ma a világ több kutatólaboratóriumában. Egyértelmű – mondják –, hogy sérülékeny és halandó testünk a legnagyobb akadálya a továbblépésnek. Például az űrkutatás terén. A hatalmas távolságok megtétele nem fér bele egy emberi életbe. Ezért a tudásunkat, a személyiségünket át kell menteni egy robotba, s a mesterséges intelligenciával is kiegészülő ismeretanyag csodákra lesz képes.

Lehet istent játszani, halhatatlan, értelmes, lelkesíthető lényeket teremtve. Egyelőre csak a kamu videókra csodálkozunk rá a közösségi oldalakon. De félő, hogy hamarosan színre lépnek a kamu embergépek is.

Felnézve

Szórakoztunk. Főleg én. Családunk ifjaival elmentem Pestre, a cirkuszba. Ahogy manapság illik, megvették online a jegyeket az előadásra és a vonatra, aztán az állomáson nyomogatták az okostelefonjaikat, hogy kiderítsék, hányadik vágányra érkezik a szerelvény. Versengtek, ki bukkan rá elsőként az értékes adatra a virtuális térben. Én meg felnéztem az információs táblára, és leköröztem a csapatot: a másodikról indul.

Útközben a fővárosi közlekedésre kerestek rá: metróval kell mennünk a Deák térig, onnan kisérdalattal a Városligetbe, a Széchenyi fürdőig. Az átszállásnál akadt némi bonyodalom, mert sehogy se találtak olyan applikációt, amelyik a föld alatti tájékozódást segítette volna. Még a végén eltévedünk a mozgólépcsők, le-, fel-

és átjárók labirintusában! Elmélyülten kattintgattak, megint csak lefelé pislogva, én meg felnéztem az útbaigazító piktogramokra, és azt mondtam: itt jobbra, aztán ott megint jobbra.

Kiszállva a fürdónél, nemes vetélkedésbe kezdtek, hogy ki talál hamarabb gyalogosoknak való navigációs alkalmazást. Merre induljunk? GPS-es program, műholdas kapcsolat... Izgatottan szemezték a kijelzőjükkel, persze lehajtott fejjel, én meg felnéztem és megláttam az út túloldalán a Fővárosi Nagycirkusz feliratot.

– Menjünk át, ott van! – mutattam nekik.

Hitetlenkedtek. Okostelefon nélkül is lehet tájékozódni, informálódni, élni? Igen, sok minden megoldódik, világossá válik, ha valaki felfelé néz...

AutoMáté

A papok már itt a Földön a túlvilági létre készülnek. Ezt Farkas Béla, az egykori szekszárdi plébános is megerősítette. Amikor százéves lett az édesanyja, mondtam neki: – Jó géneket örököltél atya!

– Én az örök életre gyúrok! – válaszolt mosolyogva.

A papokat elsősorban a túlvilági létezés foglalkoztatja, de azért figyelik az e világi történeteket, és a technika fejlődését. Egyre többen válnak internet- és bankkártyahasználókká. Sőt, ahogy keresztény portálokon olvasható, megkezdődött a virtuális perselyezés is.

Több országban van már példa arra, hogy a templomokban bankkártyával lehet adakozni. Nálunk a budapesti, Mária utcai Jézus Szíve jezsuita templomban állították fel az első

adományautomatát. Választható 500, 1000 és 3000 forintos összeg; érintős bankkártya és egy gombnyomás szükségeltetik az átutaláshoz. A fiatalok többsége már nemigen hord készpénzt magánál. Márpedig a jezsuiták tartalmas miséire sok fiatal jár. Örülnek ennek a lehetőségnek.

A templomigazgató szerzetes, Horváth Árpád AutoMáténak keresztelte el az automatát, a vámszedőből apostollá lett Máté után. Az egyik sarokban helyezték el, ami nem gond, merthogy a jezsuiták istentiszteletein nincs perselyezés. A hívek a szertartás előtt vagy után adakozhatnak. A rendalapító Szent Ignác ugyanis megtiltotta, hogy a Jézus Társasága szentmiséin az imádság és a pénzsörgés összemosódjon. Persze a XVI. században nem tudhatta, hogy elérkezik a csörgésmentes pénz ideje...

Töltsd le az appot!

Töltsd le az appot! Töltsd le az appot! Mindenütt ezt a dumát nyomják.

– Gyerekek, én nem akarom letölteni! Megéltem 65 évet anélkül, hogy letöltöttem volna, ezt a kis időt, ami földi vendégszereplésemből hátravan, már csak átvészelem apptalanul! Töltsd le, akinek prímszámmal kezdődik a neve, vagy keselyűk ringatták a bölcsőjét! Engem nem izgat az app. Apám se töltötte le, nagyapám se, mégis elvoltak. Ha venni akartak valamit, elballagtak a boltba, ha ügyeket intéztek, bementek a tanácshoz, a földhivatalba vagy a bankba. Sima séma.

Persze a szegény munkáltatók minél kevesebb dolgozót akarnak foglalkoztatni, spórolnak, hogy hó végére is maradjon egy kis kosztpénzük, s ezért reklámozzák az online vásárlást, online ügyintézést, online bankolást. Ám én szeretek a szemébe nézni annak, akitől háromszögletű kockasajtot veszek, vagy tulajdonilap-másolatot igénylek a tulajdonomról, mert fontosnak tartom a hús-vér emberek közötti kommunikációt, és érdekel a természetes intelligencia.

Az appolásra bírható felnövekvő nemzedék lelkes. Bár bizonyára nehezen viselik, hogy az utódot még ma is kilenc hónapon keresztül ki kell hordani, s nem tölthető le egy netes felületről.

Titkon persze remélik, hogy a továbbiak megoldhatók lesznek néhány billentyűkombinációval: ringatás, etetés, némítás, tisztába tevés. De nem! De, de! Tuti, hogy már folynak kísérletek az apposított pelenkacserére néhány eldugott, sok-sok sárgásbarna alapanyaggal rendelkező laboratóriumban!

A (majdnem) minden igényt kielégítő társ

Egy amerikai nő, Rosanna Ramos, rövid ismeretség után férjhez ment virtuális párjához. A kétgyermekes anya, úgy tűnik, nem nagyravágyó. Megelégszik a szexmentes romantikával.

Hű társát, Erent az ő igényeinek megfelelően hozta létre a mesterséges intelligencia. Nem csoda, hogy így nyilatkozott: soha nem voltam senkibe még ennyire szerelmes.

Okos bolygó

Képzeld el egy olyan különleges anyagot, ami nyúlik, mint a rágógumi, pattan, mint a labda, szakad, mint a papír, törik, mint a porcelán, világít a sötétben, mágneses, és hőre, fényre megváltoztatja a színét! Ez az intelligens gyurma. Én nem tudom elképzelni, mert valószínűleg nem vagyok elég intelligens. Ha leesik, mi történik? Pattan, mint a labda vagy törik, mint a porcelán?

A dolgok mögé kukucskálni, működési elvet firtatni manapság nem divat. Elfogadjuk, amit dob a gép. Okos a telefon, okos a hűtő, okos a mosógép, a beleváló mosópor meg már a rendszerváltás óta okos.

A gyártók most azon agyalnak, hogy valami közös vezérlőrendszerre fűzzék fel a háztartási eszközöket. Így majd távolról indítható lesz a kazán, a kávéfőző, a porszívó, a sütő meg minden, hogy mire hazaér a család – az okosautóval –, a meleg, tiszta lakásban várja őket a kész vacsora.

Az okosháztartások alkotják majd az okosvárost, az okosvárosok pedig az okosbolygót. Rajta az okos választópolgárokkal.

Mert az ember is megokosodik! Most volt egy műsor a tévében az okosító tablettákról. Ezeket fejlesztgetik a tudósok, akik közül – állítólag – minden ötödik él is a szerek valamelyikével. Arról még folyik a vita, hogy ezt szedhessék-e szabadon a vizsgázó diákok, vagy legyen tiltott, mint a sportolóknál a doppingolás.

Tény, hogy igény van rá. S a kereslet meghozza a kínálatot. Ahogy egy gazdabolt hirdetésében olvasható: Megérkeztek a minden igényt kielégítő kerti törpék!

Ananova, a virtuális valóság

A technikai haladás ellen fölösleges ágálni. Tévé van, számítógép van, és immár Ananova is megszületett. Az első virtuális bemondónő. Szépre csinálták.

*

Ananova valahol az ember és a Jóisten között elhelyezkedő teremtmény. Látható, de nem tapintható. Ő a virtuális valóság.

*

Férfiembernek persze eszébe jut: mekkora didkója lehet? Meg más is... Hamarosan hónalj alatt is le kell gyártani. Ha szilveszterkor táncolni akar...

*

Nehogy valami csibész magyar hekker összeüsse Virtuális Józsit, aki beront Ananova stúdiójába, és két csecsen hír beolvasása közben, magáévá teszi (az összes memóriáját). Mert akkor oda a hon(lap) becsülete.

*

Diákkoromban felkerestem egy nagy költőt a verseimmel. Azt mondta, jók-jók ezek az írások – van mondanivalójuk, kijön a szótagszám, összezseng a rím –, valami mégis hiányzik belőlük. Valami plusz. A költészet.

Ananova is ilyen. Minden oké nála. Még érzelmeket is tükröződtetnek az arcán. Csak a lelke hiányzik.

Genetikai hekker

A kisember alkalmazkodik az új helyzethez, a nagy beleroppan, ha nem úgy alakulnak a dolgok, ahogy eltervezte. Darwin tézise a társadalomra is igaz, nemcsak a természetre. Az alkalmazkodóképesség a túlélés feltétele, pláne az olyan országokban, ahol csak egy dolog állandó: a változás.

Változik, mutálódik korunk sztárja, a koronavírus is. Pillanatok alatt ismertté vált világszerte ez a 130 nanométeres pötty. Módosul, átalakul, mert élni akar. Jordán Ferenc biológus így jellemezte: – A koronavírus nem más, mint egy nagyon sikeres homokszem a gépezetben. Kis fehérjébe csomagolt géndarab, amely, ha véletlenül bekerül valaki szervezetébe, azt átprogramozza arra, hogy őt sokszorosítsa. Egy genetikai hekker.

Unintelligens vírus

Jó dolog, ha a gép segíti az ember munkáját. Rossz dolog, ha a gép fölöslegessé teszi az ember munkáját, s kiszorítja a munkaerőpiacról. Eddig csak a fizikai munkásoknak volt félnivalójuk – a gőzgépek korától az autógyári robottechnika megjelenéséig –, ám napjainkban a szellemi dolgozók kenyere is kezd veszélybe kerülni, a mesterséges intelligencia térnyerése miatt. Van már a rák diagnosztizálására, képfestésre és cikkírára alkalmas szoftver is.

A reagálás, a régi korok embereinél a gépromboló mozgalmak beindítása volt. Most valami kifinomultabb válaszlépés várható. Talán egy unintelligens vírus hadrendbe állítása a virtuális térben...